

Temanotat

Turkmenistan: Statsborgerskap og ID- og reisedokumenter

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Turkmenistan: Statsborgerskap og ID- og reisedokumenter**

SUMMARY

The regime in Turkmenistan is highly authoritarian and corrupt and has little respect for the rule of law. Accordingly, there is often a discrepancy between what is written in the law and how the law is practiced. A high degree of official corruption aggravates the situation.

This paper starts by outlining the rules for acquiring citizenship, and highlights the problems faced by those with dual Russian and Turkmen citizenship, as well as the stateless population. There are reports of discrimination of dual passport holders. There is also a problem with statelessness in Turkmenistan, and this group is often in a vulnerable position.

Turkmenistan has to a great extent kept the Soviet system for registering civil data and issuing identity documents as well as residence permits (propiska). Births, marriages and deaths are registered by civil registry offices (ZAGS).

There are two types of passports in use today in Turkmenistan: The passport that replaced the old Soviet passports, which is a combined internal and external passport, and the new biometric passport. The new passport has been issued since 2008 and is only valid as an external passport. After July 2013 the old type of passport will be valid only as an internal passport.

In 2004 Turkmenistan ceased the practice of requiring an exit-visa for leaving the country. However there are numerous reports that the exit-visa regime has been replaced by a blacklist of people who are barred from leaving the country.

SAMMENDRAG

Turkmenistan har et autoritært og korrupt regime med liten grad av rettssikkerhet. Av den grunn er det ofte stor avstand mellom hva som står i loven og hva som er praksis. En høy grad av offentlig korrupsjon gjør situasjonen enda mer uoversiktlig.

Den første delen av notatet tar for seg regler for statsborgerskap generelt og problemer rundt dobbelt statsborgerskap og statsløshet spesielt. Det er rapportert om diskriminering av personer som har dobbelt russisk og turkmensk statsborgerskap. Statsløshet er også et problem i Turkmenistan, og denne gruppen er ofte i en sårbar situasjon.

Turkmenistan har i stor grad beholdt det sovjetiske systemet når det gjelder registrering av personopplysninger og utstedelse av identitetsdokumenter, i tillegg til bostedsregistrering (propiska). Fødsler, ekteskap og dødsfall registreres på folkeregistreringskontorer (ZAGS).

Det er to typer av pass i bruk i Turkmenistan i dag: De passene som erstattet de gamle sovjetiske passene, og som er gyldige både som innenriks- og utenrikspass, samt nye, biometriske pass. De nye passene ble utstedt for første gang i 2008 og er kun gyldige som utenrikspass. Etter juli 2013 vil pass av den gamle typen kun være gyldige som innenrikspass.

I 2004 opphørte praksisen med å kreve utreisevisum for reiser ut av Turkmenistan. Det er imidlertid tallrike rapporter om at kravet om utreisevisum har blitt erstattet av en svarteliste over personer som ikke har lov til å reise ut av landet.

INNHold

1. Innledning	5
2. Statsborgerlovgivning	5
2.1 Statsborgerloven	5
2.2 Statsborgerskapsproblemer	7
2.3 Dobbelt statsborgerskap	7
2.4 Statsløse	8
3. Personopplysninger: registreringsrutiner og dokumenter	9
3.1 Fødselsregistrering og -attest	9
3.2 Ekteskapsinngåelse og -registrering	10
3.3 Skilsmisse	11
3.4 Dødsfall	11
4. Propiska – bostedsregistrering	12
5. Pass/reisedokument	13
5.1 Pass av gammel type; felles innenriks- og utenrikspass	14
5.2 Nye biometriske pass; utenrikspass	15
6. Inn- og utreise	16
7. Korrupsjon	18
7.1 Falske dokumenter	18
8. Referanser	20

1. INNLEDNING

Turkmenistan var en delrepublikk i Sovjetunionen og fikk sin selvstendighet i 1991 etter Sovjetunionens oppløsning.

Som andre tidligere sovjetrepublikker er Turkmenistan et dokumentsamfunn, med systemer for registrering av innbyggerne og utstedelse av dokumenter.

Dette notatet omhandler regler og prosedyrer for utstedelse av pass og ID-dokumenter i Turkmenistan. Det gjøres innledningsvis rede for reglene for statsborgerskap. Deretter blir det gjort rede for rutiner for registrering av personopplysninger og for utstedelse av ulike person-, ID- og reisedokumenter. Spørsmål knyttet til inn- og utreise fra Turkmenistan for turkmenske borgere er også belyst. Myndighetene utøver en stor grad av kontroll over innbyggerne, noe som blant annet begrenser innbyggernes mulighet til å reise fritt inn og ut av landet. Avslutningsvis tar notatet for seg omfanget av korrupsjon i Turkmenistan.

Notatet vil i all hovedsak omhandle dokumenter utstedt av turkmenske myndigheter, selv om en del av landets borgere fortsatt vil ha dokumenter utstedt av sovjetiske myndigheter før Sovjetunionens fall i 1991.

Det gjøres oppmerksom på at det gjennomgående henvises til aktuelt regelverk, men at lover, forskrifter og direktiver som regulerer dette feltet, kan stå i motstrid til Grunnloven, andre lover og/eller etablert praksis. Turkmenske myndigheter ønsker i liten grad åpenhet, og tilgangen på uavhengig informasjon er svært begrenset. Notatet tar således ikke sikte på å gi en uttømmende redegjørelse for hvordan regelverket skal forstås eller hva som er praksis, og det må tas høyde for at det av ulike årsaker kan være avvik fra det regelverk og de rutiner som beskrives.

Turkmenistan er et land der presidenten har svært stor makt og der grunnleggende menneskerettigheter i liten grad respekteres. Avstanden mellom det som står i loven og myndighetenes praksis, kan derfor til tider være svært stor, og myndighetenes maktbruk kan tidvis også fremstå som svært vilkårlig. I tillegg kommer at korrupsjon er svært utbredt.

2. STATSBORGERLOVGIVNING

2.1 STATSBORGERLOVEN

Statsborgerskap reguleres av *Law of the Republic of Turkmenistan on Citizenship* av 30. september 1992.

Pass regnes som dokumentasjon på statsborgerskap. For barn under 16 år vil en fødselsattest eller passet til en av foreldrene som er turkmensk statsborger, kunne brukes for å dokumentere statsborgerskap (Statsborgerloven 1992, art. 10). Det er uklart om det her menes at barna må være innskrevet i et av foreldrenes pass, eller om foreldrenes pass i seg selv regnes som tilstrekkelig dokumentasjon. (Se imidlertid kapittel 2.2.)

Statsborgerskap kan oppnås enten ved fødsel eller ved søknad. For å få innvilget en søknad om statsborgerskap er det et krav at man har hatt permanent, registrert opphold i Turkmenistan i de siste syv årene, og at man kan kommunisere på turkmensk. I tillegg må man levere en bekreftelse på at man har hatt lovlig inntekt (Statsborgerloven 1992, art. 18). Det er Innenriksdepartementet som registrerer en søknad om statsborgerskap dersom søkeren er permanent bosatt i Turkmenistan. Dersom søkeren er permanent bosatt i utlandet, er det Utenriksdepartementet som registrerer søknaden (Statsborgerloven 1992, art. 32). Det er imidlertid kun Presidenten som har makt til å innvilge statsborgerskap til utlendinger og statsløse (Statsborgerloven 1992, art. 31).

Landinfo har ikke informasjon om hvor lett det er å få innvilget turkmensk statsborgerskap. Men sett i lys av den generelle situasjonen i Turkmenistan, der myndighetenes håndhevelse av lover ofte fremstår som svært vilkårlig, og der omfanget av offentlig korrupsjon er utbredt, kan det ikke utelukkes at det i mange tilfeller vil være vanskelig å få innvilget statsborgerskap (se også kapittel 2.2). UNHCR skriver imidlertid at 3000 statsløse ble innvilget turkmensk statsborgerskap i 2011 (Baloch 2011).

Ifølge statsborgerloven vil et barn automatisk bli turkmensk statsborger dersom begge foreldrene er turkmenske statsborgere, uavhengig av om barnet er født i eller utenfor Turkmenistan. Dersom kun den ene av foreldrene er turkmensk statsborger, regnes barnet som borger av Turkmenistan dersom han eller hun er født i Turkmenistan, eller, i de tilfellene der barnet er født utenfor Turkmenistan, dersom den ene eller begge foreldrene hadde permanent opphold i Turkmenistan på tidspunktet for fødselen. (Se imidlertid kapittel 2.2.) Dersom kun den ene av foreldrene er turkmensk statsborger, og begge foreldrene bor permanent utenfor Turkmenistan, vil barnets statsborgerskap bli bestemt etter foreldrenes skriftlige samtykke (Statsborgerloven 1992, art. 12 og 13). Dersom begge foreldrene skifter statsborgerskap, enten de sier fra seg sitt turkmenske statsborgerskap eller får innvilget turkmensk statsborgerskap, vil også deres barn som er under 14 år, skifte statsborgerskap tilsvarende med foreldrenes (Statsborgerloven 1992, art. 24). Dersom barnet er mellom 14 og 18 år, må han/hun selv godkjenne et eventuelt skifte av statsborgerskap (Statsborgerloven 1992, art. 30).

Et barn som er født i Turkmenistan av statsløse foreldre, vil regnes som turkmensk statsborger (Statsborgerloven 1992, art. 14). Imidlertid presiseres det i loven at foreldrene må ha permanent opphold i Turkmenistan, noe som gjør at barn født av foreldre som oppholder seg midlertidig i Turkmenistan, ikke vil ha rett på statsborgerskap og således risikerer å bli statsløse (Farquharson 2011, s. 12). (Se kapittel 2.4 for mer om statsløshet i Turkmenistan.)

Ifølge statsborgerloven vil ikke det faktum at en turkmensk statsborger gifter seg med en person som ikke er turkmensk statsborger eller som er statsløs, ha innvirkning på personens turkmenske statsborgerskap. Dersom den ene parten i et slik ekteskap forandrer sitt statsborgerskap, vil heller ikke dette ha innvirkning på den andre partens statsborgerskap. Videre vil en person som gifter seg med en turkmensk statsborger, kunne få innvilget turkmensk statsborgerskap dersom personen oppfyller vilkårene for å kunne bli turkmensk statsborger (Statsborgerloven 1992, art. 16). I praksis er det imidlertid svært problematisk å få registrert et ekteskap med en som ikke er turkmensk statsborger (se kapittel 2.2).

Se for øvrig kapittel 2.4 om statsløshet for mer utfyllende informasjon om permanent oppholdstillatelse for personer som ikke er turkmenske statsborgere.

2.2 STATSBORGERSKAPSPROBLEMER

Som nevnt i innledningen kan det i en del tilfeller være et stort sprik mellom hva som står i loven og myndighetenes praksis. Dette kan illustreres med et par eksempler.

Statsborgerloven presiserer at pass regnes som dokumentasjon på turkmensk statsborgerskap, og i migrasjonsloven heter det at enhver borger av Turkmenistan fritt har rett til å reise inn og ut av landet (Migrasjonsloven 2012, art. 24.1 og 2). Likevel skal turkmenske borgere som forlot Turkmenistan for å bosette seg i andre land, ha møtt problemer ved tilbakevending til hjemlandet, til tross for at de har kunnet fremvise turkmensk pass. Personene det gjelder skal ha blitt bedt om å oppsøke den turkmenske ambassaden for å søke om visum til Turkmenistan, da de ikke lenger var bostedsregistrert i Turkmenistan. I de aller fleste tilfellene ble visum avslått (Berdyeva 2007).

Videre rapporterte Ferghananews i 2006 (Sulaimon 2006) at flere kvinner fra Usbekistan som etter 1992 hadde giftet seg med turkmenske statsborgere og bosatt seg i Turkmenistan, hadde blitt deportert tilbake til Usbekistan sammen med sine barn. Barna var født i Turkmenistan og hadde turkmensk far og skulle således etter loven være turkmenske statsborgere (Statsborgerloven 1992, art. 13). I artikkelen fortelles det om en usbekisk kvinne som i 2006 ble deportert sammen med sine barn. Til tross for flere forsøk på å få turkmensk statsborgerskap lyktes det ikke, og barna fikk heller ikke utstedt fødselsattest (Sulaimon 2006). Human Rights Watch (2011, s. 4) har også rapportert om 30 usbekiske kvinner som i 2010 ble deportert. Disse var gift og hadde barn med turkmenske menn, og både kvinnene og deres barn ble deportert.

En forklaring på disse hendelsene kan være at det nærmest er umulig å få registrert et ekteskap mellom en utlending og en turkmensk statsborger, ifølge en rapport utgitt av Den norske Helsingforskomiteen (2012a) i samarbeid med lokale aktivister. Mange ekteskap mellom utlendinger og turkmenske statsborgere er derfor ikke lovlig registrert. Siden ekteskapet ikke er lovlig registrert, anser turkmenske myndigheter at disse personene ikke har lovlig opphold i Turkmenistan, og de har heller ikke mulighet til å få statsborgerskap. Ifølge rapporten må en utlending kunne dokumentere minst ett års botid i Turkmenistan og i tillegg eie privat eiendom i landet for å kunne gifte seg med en turkmensk statsborger. Til tross for at en utlending etter loven har rett til å eie privat eiendom i Turkmenistan, skal det finnes en hemmelig presidentordre som forbyr notarialkontorer å utstede dokumenter på salg av hus dersom den ene parten er utlending. Det er heller ikke mulig å gifte seg i utlandet, da turkmenske myndigheter ikke godkjenner ekteskap inngått utenfor Turkmenistan (Den norske Helsingforskomiteen 2012a, s. 23).

2.3 DOBBELT STATSBORGERSKAP

Grunnloven av 2008 (art. 7) forbyr dobbelt statsborgerskap. Statsborgerloven fra 1992 åpner imidlertid opp for dobbelt statsborgerskap (Statsborgerloven 1992, art. 9).

I 1993 inngikk Russland og Turkmenistan en avtale om dobbelt statsborgerskap, og mange turkmenske borgere skaffet seg russisk pass. Våren 2003 ble imidlertid presidenten i Russland Vladimir Putin og tidligere president i Turkmenistan, Saparmurat Nijazov, enige om å avslutte avtalen, noe som vakte sterk motstand hos en del politikere i Moskva. Dumaen fordømte dette og erklærte at avtalen om dobbelt statsborgerskap ikke ville bli opphevet før dette hadde blitt ratifisert av parlamentet. Til tross for at Nijazov hadde utstedt et dekret om at personer med dobbelt statsborgerskap måtte si fra seg ett av sine statsborgerskap innen april 2003, ble ikke dette håndhevet, og det er fortsatt en del som innehar både russisk og turkmensk pass. I 2010 skal det ha vært rundt 100 000 personer bosatt i Turkmenistan som fortsatt hadde både russisk og turkmensk pass (Rejepova 2010).

Denne gruppen har imidlertid vært under press fra turkmenske myndigheter om å si fra seg ett av sine to statsborgerskap (IWPR 2011). Eurasianet rapporterte i 2010 (Fitzpatrick 2010) at flere personer med både russisk og turkmensk statsborgerskap hadde blitt hindret i å forlate Turkmenistan. Ifølge migrasjonsmyndighetene måtte de enten si fra seg sitt russiske statsborgerskap og søke om turkmensk statsborgerskap, eller si fra seg sitt turkmenske statsborgerskap og skaffe seg utreisevisum slik at de kunne forlate Turkmenistan permanent (Fitzpatrick 2010). Det er rapportert om diskriminering av personer med dobbelt statsborgerskap, blant annet at de ikke får jobb innen statlig sektor (Helsingforskomiteen 2012b). Det skal også ha vært tilfeller der offentlig ansatte har fått sparken grunnet sitt dobbelte statsborgerskap (Central Asia online 2011). Personer med dobbelt russisk og turkmensk statsborgerskap har også hatt problemer med å få utstedt nye biometriske pass som ble innført i 2008 (se kapittel 5.2) (Helsingforskomiteen 2012b). I juni 2013 besluttet imidlertid turkmenske myndigheter at de likevel ville utstede nye, biometriske pass til personer med både russisk og turkmensk statsborgerskap (RFE/RL 2013).

2.4 STATSLØSE

Som et resultat av Sovjetunionens oppløsning ble mange millioner mennesker statsløse. Bare i de tidligere sovjetrepublikkene i Sentral-Asia mistet nesten 60 millioner mennesker statsborgerskapet sitt. En grunn til dette er at det av ulike årsaker var mange som unnlot å få bekreftelse på sitt statsborgerskap i det landet der de var født eller hadde bodd over lang tid i tiden etter Sovjetunionens fall. En del av disse er bosatt i grenseområder og endte opp som statsløse som følge av grensedragninger etter at Sovjetunionen gikk i oppløsning, mens andre har blitt statsløse som følge av arbeidsmigrasjon. En tredje gruppe er de som valgte å returnere til sine opprinnelige "hjemland" etter 1992. De fleste statsløse i Sentral-Asia har bakgrunn fra dette området (Farquharson 2011, s. 3-4). U.S. Department of State (2012, s. 15) skriver at de fleste registrerte statsløse er personer som ikke hadde noen tilknytning til noen stat da de sovjetiske passene ble ugyldige i 1999.

Det antas at det er rundt 12 000 statsløse personer i Turkmenistan, men UNHCR regner med at det reelle tallet er høyere (Farquharson 2011, s. 5).

I statsborgerloven fra 1992 er en statsløs definert som en person som ikke er borger av Turkmenistan, og som heller ikke kan dokumentere statsborgerskap i et annet land (Statsborgerloven 1992, art. 6). En bekreftelse på permanent oppholdstillatelse fungerer som identitetsbevis for statsløse i Turkmenistan. For barn gjelder

fødselsattest som identitetsbevis. Barn blir også registrert i foreldrenes ID-dokumenter inntil de fyller 18. Loven presiserer ikke hvilke ID-dokumenter.

For å kunne reise ut av landet må en statsløs person ha et bevis på at han/hun er statsløs (Stateless Person's Certificate). Dette brukes som identitetsbevis. Dette dokumentet, sammen med et dokument som viser at personen har permanent oppholdstillatelse, gir en statsløs rett til å reise gjentatte ganger inn og ut av landet (Farquharson 2011, s. 39). Det foreligger ikke opplysninger om hvordan dette dokumentet blir utstedt.

Ifølge statsborgerloven (art. 6) har statsløse samme rettigheter som borgere av Turkmenistan. Imidlertid er det en forutsetning at man har permanent oppholdstillatelse, noe de fleste ikke har. De fleste statsløse er heller ikke formelt registrert som statsløse. Denne gruppen har således i realiteten ikke de samme rettighetene som turkmenske borgere, og befinner seg i en svært sårbar situasjon (Farquharson 2011, s. 46). For eksempel er mange statsløse kvinner forhindret fra å registrere sitt ekteskap på grunn av manglende dokumentasjon av identitet (Farquharson 2011, s. 42).

Fra 2007 har turkmenske myndigheter i samarbeid med UNHCR foretatt flere registreringer av statsløse personer, og i 2011 fikk 3000 statsløse personer innvilget turkmensk statsborgerskap (Baloch 2011). I desember samme år skrev Turkmenistan under på FN-konvensjonen om begrensning av statsløshet (UN Convention relating to the Status of Stateless Persons) (Minority Rights Group International 2012, s. 127).

3. PERSONOPPLYSNINGER: REGISTRERINGSRUTINER OG DOKUMENTER

Turkmenistan er delt inn i fem administrative provinser eller *welayatlar* (flertall av *welayat*): Ahal, Balkan, Doşoguz, Lebap og Mary, i tillegg til hovedstaden Asjkhabad. Provinsene er igjen delt inn i distrikter eller *etraplar* (flertall av *etrap*), som utgjør neste forvaltningsnivå (Wikipedia 2012a).

Det er lokale folkeregistreringskontorer, eller ZAGS¹, som har ansvar for å registrere personopplysninger og utstede attester.

3.1 FØDSELSREGISTRERING OG -ATTEST

Som i de andre tidligere Sovjet-statene i Sentral-Asia finnes det gode rutiner for registrering av fødsler. Dette er i stor grad en arv fra Sovjet-tiden. Fødsler blir registrert av lokale ZAGS, enten der foreldrene er bostedsregistrert eller der barnet er født. I områder der det ikke finnes ZAGS, blir fødselen registrert av kommunale myndigheter (local community council) (Farquharson 2011, s. 20). Fødselsattest blir utstedt på grunnlag av attest fra sykehuset der barnet er født eller der mor henvendte seg etter fødselen. Ved hjemmefødsler kan fødselsattest utstedes på grunnlag av

¹ Russisk akronym for Zapis Aktov Grazhdanskogo Sostajaniija (запис гражданского состояния).

bekreftelse fra en som var til stede ved fødselen (Familieloven u.å., art. 66.2). En fødsel må registreres innen én måned etter at fødselen fant sted, og innen tre dager dersom barnet er dødfødt (Familieloven u.å., art. 66.3.2). Imidlertid er det, ifølge UNHCR (Farquharson 2011, s. 20), også mulig med senregistrering, og ifølge loven er det forbudt å ikke registrere en fødsel etter at fristen på én måned er utløpt (Familieloven u.å., art. 10). Registreringen er gratis (Farquharson 2011, s. 20).

Farskap fastsettes på bakgrunn av en felles erklæring fra begge foreldrene eller ved dom (Familieloven u.å., art. 69.1) Dersom foreldrene er gift, vil barnemorens ektemann registreres som far til barnet (Familieloven u.å., art. 68.2). Dersom foreldrene er skilt, eller barnefaren er død, vil barnemorens tidligere mann registreres som barnets far i de tilfellene der barnet er født innen 300 dager etter skilsmissen eller dødsfallet (Familieloven u.å., art. 68.2). Hvis mor leverer en skriftlig bekreftelse på at barnefaren er en annen enn hennes ektemann, eventuelt tidligere ektemann, vil farskap bli bestemt ut fra uttalelser fra barnets mor og barnets virkelige far. I de tilfellene der foreldrene ikke er gift, fastsettes farskap på bakgrunn av at foreldrene sammen leverer en begjæring om dette til ZAGS. Dersom far ikke har mulighet til å levere begjæringen ved personlig fremmøte, kan begjæringen sendes til ZAGS med en notarietkontrollert underskrift (Familieloven u.å., art. 69.2).

Barn føres inn i foreldrenes pass av det ZAGS-kontoret som registrerte fødselen. Dersom barna ikke ble ført inn i foreldrenes pass under registreringen, eller dersom foreldrene får nytt pass, skal opplysninger om barnet skrives inn i foreldrenes pass på bakgrunn av fødselsattest. Dette gjøres av ZAGS der fødselen ble registrert, eller der foreldrene er bosatt (Familieloven u.å., art. 70.5).

En undersøkelse foretatt av UNHCR i 2006, viste at 86 % av turkmenske barn ble fødselsregistrert før fylte tolv måneder. Prosentandelen av barn som var registrert, økte betraktelig når barna hadde fylt fem år, og enda mer blant 16-åringer som søkte om pass. Loven om sosialhjelp (Social Welfare Code), som ble introdusert i 2007, åpnet for økonomisk støtte til barn opp til fylte tre år og førte til en økning i antallet registrerte fødsler, ettersom en forutsetning for å få slik støtte er at man har levert fødselsattest. For å kunne registrere fødselen og få fødselsattest må mor levere pass, noe som kan gjøre det vanskelig for barn av statsløse å få fødselsattest. I tillegg må foreldre som ønsker å registrere en fødsel, levere vigselsattest (Farquharson 2011).

Ifølge U.S. Department of State (2012, s. 21) rapporterte UNICEF i 2011 at 96 % av fødsler i byene og 95 % av fødslene på landsbygda blir registrert.

3.2 EKTESKAPNINGÅELSE OG -REGISTRERING

Personer som ønsker å gifte seg, må levere en anmodning til ZAGS på stedet der de bor, eller der deres foreldre er bosatt (Familieloven u.å., art. 17.1). I anmodningen skal partene anføre om det foreligger grunnlag for å nekte inngåelse av ekteskap, om noen av partene tidligere har vært gift, om de eventuelt har barn fra tidligere ekteskap, eller om de har felles barn. Videre må det fremgå av begjæringen hvilket etternavn partene ønsker å ta, eventuelt om de ønsker å beholde sine opprinnelige etternavn. Pass eller et tilsvarende dokument må legges ved begjæringen. Etter artikkel 20 i familieloven er det til hinder for ekteskap dersom en av partene allerede er gift eller er rettslig umyndiggjort. Partene kan heller ikke være nært beslektet (søsken/halvsøsken eller adoptivforeldre-/barn).

Selve ekteskapsinngåelsen foregår ved ZAGS ved personlig fremmøte innen én måned etter at anmodningen er levert. Dersom det er gode grunner for det (det er ikke spesifisert hvilke grunner), kan denne perioden utvides til to måneder (Familieloven u.å., art. 17). I tilfeller der en turkmensk statsborger ønsker å gifte seg med en som er statsløs eller en utlending, må partene skrive under på en ”ekteskapskontrakt” der de blir enige om fordeling av eiendom, samt plikter ved en eventuell skilsmisse. Kontrakten er gyldig når den er underskrevet av partene og registrert hos ZAGS (Farquharson 2011, s. 40). Se imidlertid kapittel 2.2 for informasjon om problemer rundt inngåelse av ekteskap med en som ikke er turkmensk statsborger.

Under registreringen skal følgende opplysninger registreres i partenes pass (eller tilsvarende dokument): etternavn, navn, farsnavn, ektefellens fødselsår, sted og dato for registrering av ekteskapet, samt ektefellens etternavn etter ekteskapsinngåelsen.

Et ekteskap må være registrert av ZAGS for å være gyldig og gi rettigheter etter loven (Farquharson 2011, s. 40). Religiøse ledere har ikke vigselfmyndighet (Familieloven u.å., art. 7.3). Lovlig ekteskapsalder er 18 år (Familieloven art. 15.2). Under visse omstendigheter kan regelen fravikes, men bare med ett år (Familieloven u.å. art. 15.3).

Landinfo har ikke funnet informasjon om hvor stor andel av ekteskapene som ikke er offisielt registrert. Imidlertid opplyser UNHCR (Farquharson 2011, s. 41-42) at det vil være svært vanskelig for en statsløs person uten dokumenter å få registrert sitt ekteskap. Disse personene vil ikke ha rettigheter ved eventuell skilsmisse, og særlig kvinnene vil være i en svært sårbar posisjon. Se også kapittel 2.3.

Til tross for at polygami er forbudt ved lov, skal det være svært vanlig at menn har mer enn én kone. Mannen er da lovlig gift med én av konene, mens han kun er religiøst viet til den andre. Dette er noe myndighetene ser gjennom fingrene med, og det er ikke kjent at noen har blitt dømt for polygami de siste årene (Den norske Helsingforskomiteen 2012a, s. 23).

Landinfo har ikke funnet nærmere informasjon om rutiner for utstedelse av vigselfattester.

3.3 SKILSMISSE

Skilsmisse blir gitt av ZAGS dersom partene er enige i skilsmissen, de ikke har felles mindreårige barn eller voksne arbeidsdyktige barn, og de ikke er uenige om fordelingen av felles eiendom (Familieloven u.å., art. 25).

I de tilfellene der partene er uenige i skilsmissen, de har felles mindreårige barn eller er uenige i fordelingen av felles eiendom, avgjøres skilsmissen av en skilsmissemådomstol (Familieloven u.å., art. 26).

Landinfo har ikke funnet nærmere informasjon om rutiner for utstedelse av skilsmisseattester.

3.4 DØDSFALL

For å kunne registrere et dødsfall hos ZAGS må man fremvise en kopi av den avdødes fødselsattest eller tilsvarende dokument. Mange statsløse har ikke blitt

registrert ved fødsel, og det er derfor mulig at en del dødsfall blant statløse ikke blir registrert (Farquharson 2011, s. 42).

Landinfo har ikke funnet nærmere informasjon om rutiner for utstedelse av dødsattester.

4. PROPISKA – BOSTEDSREGISTRERING

Alle turkmenske borgere skal ha *propiska*, dvs. være bostedsregistrert på den adressen man er permanent bosatt eller oppholder seg på i mer enn 45 dager. Bostedsregistreringen skal stemples inn i nasjonalt pass. Man kan kun være bostedsregistrert på én adresse av gangen, selv om man eier flere boliger (Migrasjonsloven 2012, art. 42). Bostedsregistreringen foretas av autoriserte tjenestemenn i den lokale administrasjonen (*khyakimlik*) (Migrasjonsloven 2012, art. 42.3).

Landinfo har ikke ytterligere informasjon om hva som kreves for å få en bostedsregistrering.

Ifølge migrasjonsloven (2012, art. 43.2) skal ikke manglende bostedsregistrering være en grunn til å begrense borgernes rettigheter. Imidlertid skriver Amnesty International (2012a) at propiska-systemet begrenser innbyggernes bevegelsesfrihet og har innvirkning på innbyggernes tilgang til bolig, sosiale goder, helsehjelp og utdanning. Amnesty International skriver også at trusler om tap av bostedsregistrering blir brukt av politiet og sikkerhetsstyrkene for å forhindre at folk klager på dårlig behandling fra politiets side. Det har ikke vært mulig å finne mer utfyllende informasjon om hvilke konsekvenser en eventuell manglende bostedsregistrering vil ha for den enkelte borger. Det har heller ikke vært mulig å finne informasjon om hvor utbredt det er med manglende bostedsregistrering.

Det svenske utenriksdepartementet (2012, s. 3) skriver at turkmenske myndigheter tidligere begrenset innbyggernes mulighet til å forflytte seg innenlands, men at disse begrensningene ble tatt bort i 2007.

Myndighetene kan imidlertid fortsatt begrense innbyggernes bevegelsesfrihet og mulighet til å bosette seg i visse områder. Dette gjelder grenseområdene, lukkede militærbaser, samt i områder der det er unntakstilstand eller hvor det er nødvendig av hensyn til folkehelsen (Migrasjonsloven 2012, art. 40).

I tillegg har det vært forbudt for nyinnflyttere å bostedsregistrere seg i hovedstaden Asjkhabad siden de første årene etter uavhengigheten, i et forsøk fra myndighetenes side på å begrense innflyttingen dit. Heller ikke personer som har giftet seg med en som er bostedsregistrert i Asjkhabad, har mulighet til å bostedsregistrere seg i hovedstaden. Dette innebærer at den ene ektefellen i slike ekteskap vil være ulovlig bosatt, noe som igjen fører til problemer med registrering av eventuelle barn og ved tilgang til helsestell og arbeid. Imidlertid skal myndighetene nå ha startet en kampanje slik at de som mangler bostedsregistrering, skal kunne ha mulighet til å registrere seg. Denne kampanjen er planlagt å vare frem til januar 2013. Det skal imidlertid ikke ha vært noen offisiell kunngjøring av denne kampanjen, og folk skal

derfor ha fått kjennskap til dette via bekjente og familiemedlemmer (Chronicles of Turkmenistan 2012).

5. PASS/REISEDOKUMENT

Ifølge migrasjonsloven (2012) er det den statlige migrasjonstjenesten² som utsteder pass, og det er her innbyggerne må henvende seg for å skaffe seg pass. Turkmeniske borgere som er bosatt i utlandet, må henvende seg til en turkmensk ambassade eller et konsulat i det landet de er bosatt i. Passene blir så utstedt av den statlige migrasjonstjenesten i Turkmenistan og utlevert via ambassaden (Migrasjonsloven 2012, art. 29.1, 2 og 3).

Ifølge opplysninger på hjemmesiden til Turkmenistans ambassade i Berlin (u.å.), må en person som ønsker å få utstedt et nytt turkmensk pass i bytte mot sitt gamle pass, levere følgende dokumenter:

- Det gamle passet
- Søknad til Innenriksdepartementet
- Fødselsattest i original
- Skriftlig forklaring der det fremkommer hvor det gamle sovjetiske passet befinner seg
- Bekreftelse på at man ikke er tysk statsborger³
- Bostedsregistrering
- Kopi av utreisebekreftelse på utreisen fra Turkmenistan
- Bekreftelse fra folkeregisteret (husbestyrelseskontoret), skjema 16/17, som bekrefter opphold og bostedsregistrering i Turkmenistan frem til avreisen.

Dersom det skal søkes om pass for et barn, kreves følgende dokumenter: fødselsattest i original, bostedsregistrering, kopi av foreldrenes vigselfattest, samt kopi av foreldrenes pass (Turkmenistans ambassade i Berlin u.å.).⁴

Ifølge migrasjonsloven (2012, art. 29.4) kan alle borgere av Turkmenistan få utstedt pass. Pass utstedes på bakgrunn av en personlig søknad fra den som ønsker å få utstedt pass. I de tilfellene der barn eller umyndige skal få utstedt pass, må det leveres en søknad fra en av foreldrene eller andre som har legalt ansvar for personen.

² I engelske oversettelser er ordet *State Migration Service* brukt.

³ Denne informasjonen er hentet fra nettsidene til den turkmenske ambassaden i Berlin. Landinfo forstår det slik at det er et generelt krav om at man må levere bekreftelse på at man ikke er borger av et annet land enn Turkmenistan.

⁴ På ambassadens nettside finnes det også opplysninger om hvilke dokumenter som må leveres dersom man av forskjellige grunner trenger nytt pass eller har behov for å bytte ut sitt gamle pass, for eksempel fordi passet er mistet eller det er feil eller mangler ved passet. Informasjonen er tilgjengelig på tysk og russisk via ambassadens nettside <http://botschaft-turkmenistan.de/index.php/de/consular-issues/consular-documents/56-a-passport.html>

Den som skal få passet, må møte opp personlig både ved levering av passøknad og ved avhenting av pass (Migrasjonsloven 2012, art. 29.5).

For å få utstedt pass eller bytte pass betales det en avgift. Denne avgiften skal ifølge loven tilsvare de faktiske kostnadene for produksjon av passet (Migrasjonsloven 2012, art. 29.6).

I de tilfellene der en person har blitt innvilget turkmensk statsborgerskap, utstedes pass på bakgrunn av et presidentdekret (Migrasjonsloven 2012, art. 29.7).

I en respons fra den sveitsiske flyktningshjelpen (Schweizerische Flüchtlingshilfe) fra 2004 (Kirschner 2004) opplyses det at turkmenske borgere er forpliktet til å alltid bære med seg passet sitt. Videre oppgis det at både boligadresse og reiser innenlands og utenlands blir registrert i passet.

Amerikanske myndigheter (U.S. Bureau of Consular Affairs u.å.) oppgir at det finnes tre forskjellige dokumenter som gir en person rett til å oppholde seg i Turkmenistan; innenrikspass for turkmenske borgere, bosettingstillatelse for utlendinger samt bosettingstillatelse for statsløse personer. Det eksisterer videre syv forskjellige typer av reisedokumenter; diplomatpass, biometrisk diplomatpass, offisielt pass (gammel type), offisielt biometrisk pass, turistpass, biometrisk turistpass samt bosettingstillatelse for statsløse. Alle de forskjellige typene av pass skal gi bæreren mulighet til å reise inn igjen i landet uten innreisevisum. (Se imidlertid kapittel 2.1.) Når det gjelder bosettingstillatelsen for statsløse er denne i seg selv ikke tilstrekkelig for å kunne reise inn igjen i landet. Man må i tillegg ha et spesielt innreisevisum før bæreren kan ha mulighet til å reise inn igjen i Turkmenistan (U.S. Bureau of Consular Affairs u.å.).

Det eksisterer to forskjellige typer av pass i Turkmenistan: De passene som erstattet de gamle sovjetiske passene og nye, biometriske pass.

5.1 PASS AV GAMMEL TYPE; FELLES INNENRIKS- OG UTENRIKSPASS

På midten av 1990-tallet begynte turkmenske myndigheter å utstede pass som erstattet de gamle sovjetiske passene (Lacota.net u.å.). Disse passene er felles innenriks- og utenrikspass (Yazliyeva 2008). Ifølge Keesing Documentchecker brukes side 5 og 7 i passet som innenriks identitetsdokument. Disse passene ble, ifølge amerikanske myndigheter, utstedt for første gang i 1997 (U.S. Bureau of Consular Affairs u.å.). Det er uklart om det også ble utstedt turkmenske pass før 1997.

Gyldighetstiden for passet er frem til 16 års alder for barn mellom 0 og 16 år. Videre må passet byttes ved 25, 53 og 103 års alder. Følgende personopplysninger er registrert på side 5 i passet: navn, fornavn, fødselsdato, fødested, kjønn samt bilde. På side 7 er det bilde av passinnehaveren samt underskrift. Ellers er det i passet registrert utstedelsesdato og hvilket land passet er utstedt i. Det mangler imidlertid opplysninger om utstedelsessted og hvem som har utstedt passet. Det er heller ikke registrert noen utløpsdato i passet (Keesing Documentchecker).

Disse passene er gyldige frem til juli 2013 (U.S. Bureau of Consular Affairs u.å.). Ifølge informasjon fra Den norske ambassaden i Kasakhstan vil pass av gammel type fortsatt bli utstedt også etter denne datoen. Disse vil fungere som innenrikspass. Det vil være mulig for turkmenske borgere å reise med begge typene av pass. Imidlertid

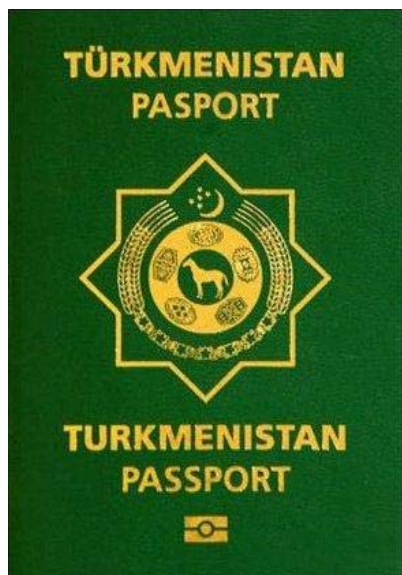
er det mange land som ikke godtar turkmenske innenrikspass som reisedokument, men det er mulig for turkmenske borgere å reise til for eksempel Kasakhstan med innenrikspass (Norges ambassade i Astana, e-post januar 2013).

5.2 NYE BIOMETRISKE PASS; UTENRIKSPASS

Den 10. juli 2008 begynte turkmenske myndigheter å utstede nye biometriske pass til bruk for reiser utenlands (Yazliyeva 2008). Turkmenistan var det første landet i det tidligere Sovjetunionen som begynte å utstede biometriske pass.

De nye biometriske passene er gyldige for fem år for barn under 16 år, og 10 år for personer over 16 år. De nye passene tilfredsstiller sikkerhetskravene etablert av FNs organisasjon for sivil luftfart (ICAO - International Civil Aviation Organization) og er et kombinert papir- og elektronisk dokument (State News Agency of Turkmenistan 2008). Passet har 48 sider. I tillegg er det inkludert et biodatakort i passet, som inneholder en datachip (*contactless security chip*) med både personlige og biometriske data, som blant annet fingeravtrykk og digitalt bilde av passinnehaverens ansikt. Det er også mulig å inkludere digital signatur (State News Agency of Turkmenistan 2008). Passet inneholder flere sikkerhetselementer som vannmerke og usynlig/fluoriserende trykk (Keesing Documentchecker).

Det er rapportert flere steder at personer som innehar både russisk og turkmensk pass, har hatt problemer med å få utstedt de nye biometriske passene, og at dette har blitt brukt som et pressmiddel for å få disse til å si fra seg ett av sine statsborgerskap (IWPR 2009; IWPR 2011; Fitzpatrick 2011). I juni 2013 besluttet imidlertid turkmenske myndigheter at det skal utstedes nye, biometriske pass til personer med dobbelt russisk og turkmensk statsborgerskap (RFE/RL 2013).

Forsiden på det nye biometriske passet.
Kilde: Wikipedia 2012b.

6. INN- OG UTREISE

Det var tidligere et krav om at turkmenske borgere måtte ha en egen tillatelse eller et utreisevisum for å kunne forlate Turkmenistan. Dette var en videreføring av praksisen fra Sovjetunionen (Eurasianet 2004). Det er noe uklart om kravet om utreisevisum har vært gjeldene helt siden Turkmenistan ble selvstendig i 1991, eller om dette ble innført på et senere tidspunkt.

Første januar 2002 opphevet turkmenske myndigheter påbudet om utreisevisum for å kunne reise utenlands (OSCE 2001). I mars 2003 ble imidlertid påbudet om utreisevisum gjeninnført etter et presidentdekret (Presidentdekret om visumbehandling 2003). Bakgrunnen for gjeninnføringen av utreisevisum var et påstått attentatforsøk mot den tidligere presidenten, Saparmurat Nijazov. Påbudet ble igjen opphevet i 2004, muligens grunnet press fra USA og FN, samt som et tiltak for å lette forholdet til Russland, som på dette tidspunktet var spent grunnet konflikten om dobbelt statsborgerskap (Eurasianet 2004).

Det rapporteres imidlertid flere steder at kravet om utreisevisum er byttet ut med en svarteliste der navngitte personer blir nektet utreise (Freedom House 2012; Den norske Helsingforskomiteen 2012b; U.S. Department of State 2012; Svenska Utrikesdepartementet 2012; Najibullah 2008; Landinfo 2009). Det opplyses at mange opplever å bli stoppet på flyplassen, og at de der blir nektet å reise ut av landet til tross for at alle papirer er i orden. En gruppe leger ble for eksempel 6. april 2011 nektet utreise til tross for at de hadde både visum og billetter (U.S. Department of State 2012). På svartelisten finnes medlemmer av NGO'er, personer som tidligere har jobbet for myndighetene, samt familiemedlemmer av fengslede myndighetspersoner (IWPR 2005; IWPR 2006). Imidlertid har også andre grupper blitt nektet utreise. Dette gjelder både studenter som studerer i utlandet (Amnesty International 2012b), ektefeller og barn av personer som befinner seg i eksil i utlandet, enkelte personer med dobbelt statsborgerskap, forretningsmenn (Landinfo 2009) samt tilhengere av enkelte trossamfunn⁵ (Corley 2006). I tillegg opplyser Institute for War and Peace Reporting (IWPR 2006) at også arbeidsmigranter har blitt nektet utreise. Slektninger av personer som tilhører en av de nevnte gruppene, skal også ha blitt nektet utreise (IWPR 2005). Amnesty International skriver at det 1. august 2010 skal ha trått i kraft et presidentdekret der 37 057 navngitte personer skal være nektet å utreise fra landet (Amnesty International 2010).

I en artikkel fra Forum 18 gis det en beskrivelse av hvordan Shageldy Atakov, en baptist og tidligere religiøs fange, ble nektet utreise fra Turkmenistan på flyplassen. Ifølge artikkelen skal en tjenestemann fra migrasjonstjenesten ha forklart at Atakov stod på en liste over personer som hadde blitt nektet utreise fordi de hadde problemer med myndighetene, uten at det ble gitt noen nærmere forklaring på hvorfor akkurat han ble nektet å reise ut. Den samme tjenestemannen skal videre ha forklart at både migrasjonstjenesten og det hemmelige politiet kan ilegge en slik utreisenekt, og at de noen ganger samarbeider og noen ganger jobber hver for seg. Ifølge tjenestemannen vil man bli stoppet før passkontrollen dersom man står på migrasjonstjenestens liste.

⁵ I en artikkel fra Forum 18 opplyses det at dette gjelder protestanter, tilhengere av Hare Krishna, samt Jehovas vitner. I tillegg er antallet som får muligheten til å reise på pilegrimsferd til Mekka svært begrenset (Corley 2006).

Dersom man derimot blir stoppet først etter at man har gått gjennom passkontrollen, er det det hemmelige politiet som står bak (Corley 2006).

Dersom man blir stoppet, skal det være mulig å betale seg ut av situasjonen slik at man likevel kan reise ut av landet til tross for at navnet ens står på listen. Dette har en kilde i Human Rights Watch tidligere opplyst til Landinfo (Landinfo 2009, s. 2). Også Institute for War and Peace Reporting (IWPR) skriver i en artikkel fra 2005 at det er mulig å betale for å kunne komme seg ut av landet. Ifølge artikkelen skal det være mulig å henvende seg direkte til Departementet for nasjonal sikkerhet (Ministry of national security) for å få sitt navn slettet fra listen mot at man betaler mellom 800 og 1000 USD i bestikkelser. Det skal imidlertid også være mulig å bestikke embetsmenn lenger ned i systemet, og dette er ofte billigere (IWPR 2005). Landinfo har ikke nærmere informasjon om hvilke grupper som eventuelt kan bestikke seg ut av landet. Kildematerialet det her refereres til, er noen år gammelt. Landinfo har ikke funnet noen nyere informasjon som kan bekrefte disse opplysningene, men tatt i betraktning at korrupsjon er utbredt i Turkmenistan, vil det være naturlig å tenke seg at det fortsatt er slik.

Til tross for at kravet om utreisevisum formelt ble avskaffet i 2004, rapporteres det at turkmenske innbyggere som ønsker å reise til Kirgisistan, må ha en spesiell tillatelse fra myndighetene. For å få en slik tillatelse må man sende en skriftlig søknad til den statlige migrasjonstjenesten der man i detalj beskriver formålet med reisen, hvor lenge man skal oppholde seg i Kirgisistan og hvor man skal bo (Chronicles of Turkmenistan 2011). Det går ikke frem av kildematerialet om kravet om utreisetillatelse også gjelder for andre land.

Ifølge migrasjonsloven har enhver borger av Turkmenistan rett til fritt å reise inn og ut av landet, og man kan ikke fratras denne retten (Migrasjonsloven 2012, art. 24.1 og 2). Imidlertid nevner loven flere grupper som myndighetene kan innføre midlertidig reiseforbud overfor (Migrasjonsloven 2012, art. 30). Dette gjelder følgende personer og situasjoner:

- Personer som har kjennskap til statshemmeligheter
- Personer som det er anlagt straffesak mot
- Personer som er dømt for en forbrytelse, frem til de har sonet sin straff
- Personer som ikke har utført forpliktelser pålagt dem av en domstol
- Personer som er dømt for spesielt alvorlige forbrytelser eller som er under overvåking av politiet
- Personer som det er anlagt sak mot
- Personer som er pliktige til å gjennomføre militærtjeneste
- Dersom det er fare for at personen kan bli et offer for menneskehandel
- Dersom personen under tidligere opphold i et annet land har forbrutt seg mot dette landets lover
- Dersom utreisen er i strid med nasjonal sikkerhet
- Dersom det er en krisesituasjon i det landet man skal reise til

Til tross for utreiserestriksjoner rapporteres det at flere og flere velger å forlate Turkmenistan. Mange av disse reiser ut med turistvisum, men reiser ikke tilbake til hjemlandet igjen og oppholder seg således ulovlig i de landene de reiser til. De vanligste reisemålene er Tyrkia, Iran, De forente arabiske emirater, Russland og andre tidligere sovjetstater samt andre europeiske land. Myndighetene er generelt restriktive med å slippe ut informasjon, men ifølge en tjenestemann fra den statlige migrasjonstjenesten skal det være rundt 150 000 personer som har reist ut av landet mellom januar og september i 2012, og av disse skal det være over 110 000 som ikke planlegger å reise tilbake til Turkmenistan (IWPR 2012).

7. KORRUPSJON

Korrupsjon er utbredt i Turkmenistan. På Transparency Internationals Corruption Perceptions Index for 2011 ble Turkmenistan rangert som nummer 177 av 183 land, med en score på 1,6 der 0 er "highly corrupt" og 10 er "very clean". Til sammenligning ligger nabolandet Kasakhstan på 120. plass, mens Russland ligger på 143. plass. Et annet av Turkmenistans naboland, Usbekistan, deler plass nummer 177 med Turkmenistan (Transparency International 2011).

Freedom House beskriver den politiske kulturen i Turkmenistan som gjennomsyret av bestikkelser, nepotisme og underslag. Ifølge Freedom House er bestikkelser spesielt utbredt i tollvesenet, ved bevilgninger av offentlige midler og innen sosialsektoren (Bohr 2012). I en artikkel på nettsiden Chronicles of Turkmenistan hevdes det at korrupsjon er utbredt i alle deler av samfunnet; innen militæret, innen høyere utdanning, i helsesektoren og i barnehager, og at alle kjenner til hva man må betale i bestikkelser for å få tilgang til ulike typer av offentlige tjenester (Sidranov 2012).

Noen eksempler kan illustrere omfanget av korrupsjon i Turkmenistan. Som nevnt tidligere skal det være vanlig å betale bestikkelser for å kunne reise ut av landet (se kapittel 6). Ifølge en rapport fra Den norske Helsingforskomiteen (2012a, s. 10) legger myndighetene også hindringer i veien for de som ønsker å studere i utlandet, ved å stadig etterspørre nye bekreftelser og dokumenter, noe som igjen skaper grobunn for korrupsjon.

Videre har høy arbeidsledighet medført at man må betale penger til en mellommann, selv for å få en jobb som vaskehjelp eller barnehagelærer (IWPR 2008b).

Korrupsjon er også utbredt i utdanningssystemet. For å skaffe seg en plass på en høyere utdanningsinstitusjon må det betales bestikkelser, til tross for at utdanningen i utgangspunktet skal være gratis. I 2008 skal det ha kostet fra 3000 til 6000 USD for en studieplass ved lærerutdanningen eller ved medisinsk høyskole. For de dyreste utdanningene, som jusstudiet, skal det ha kostet rundt 30 000 USD (IWPR 2008a).

7.1 FALSKE DOKUMENTER

Landinfo har i liten grad kjennskap til hvordan omfanget av offentlig korrupsjon påvirker utstedelsen av offentlige persondokumenter i Turkmenistan, da det er svært vanskelig å finne informasjon om dette.

Imidlertid skal bruken av falske dokumenter, inkludert pass og ID-dokumenter, være svært utbredt i hele det tidligere Sovjetunionen, og det skal være mulig å forfalske nærmest enhver type dokument. Dette gjøres på ulike måter. Falske innenriks- og utenrikspass kan lages ved hjelp av spesialutstyr og så selges. En annen metode som brukes, er å forandre opplysninger i et allerede eksisterende ekte pass. Også statlig ansatte skal være involvert i handelen med falske dokumenter (Bowers, Olimov, Vlodeca & Ciobanu 2009). Hvordan situasjonen er i Turkmenistan, er det imidlertid vanskelig å si noe konkret om.

Det er viktig å skille mellom totalforfalskede dokumenter på den ene siden og ekte dokumenter med falskt innhold på den andre. Sistnevnte kategori omfatter dokumenter som er utstedt av rett myndighet, men der opplysningene er falske som følge av manipulasjon gjennom bestikkelser og/eller mangelfull kontroll av underlagsdokumenter og registre. En tredje variant er dokumenter som ved hjelp av korrupsjon er utstedt på irregulære måter, men der opplysningene likevel er riktige. På grunn av mangelfull informasjon er det ikke mulig for Landinfo å si noe om omfanget av falske og irregulært utstedte dokumenter i Turkmenistan, men tatt i betraktning omfanget av offentlig korrupsjon i landet, kan vi ikke utelukke at det kan forekomme både falske dokumenter, ekte dokumenter med falske opplysninger og dokumenter utstedt på irregulær måte.

8. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Amnesty International (2010, 16. august). *Turkmenistan: Severe restrictions on freedom of movement remain*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR61/002/2010/en/be90aa5b-82ec-4e09-8061-ac3f6cf495db/eur610022010en.html> [lastet ned 18. oktober 2012]
- Amnesty International (2012a, 10. februar). *Document – Turkmenistan: Key Human Rights Challenges Facing Turkmenistan*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR61/002/2012/en/f67cbdeb-a287-441b-9b4b-9bac2d5fd12e/eur610022012en.html> [lastet ned 08. oktober 2012]
- Amnesty International (2012b, 24. mai). *Amnesty International Report 2012 – Turkmenistan*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/region/turkmenistan/report-2012> [lastet ned 19. oktober 2012]
- Baloch, B. (2011, 7. desember). *Statelessness: More than 3,000 stateless people given Turkmen nationality*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/4edf81ce6.html> [lastet ned 14. september 2012]
- Berdyeva, A. (2007, 24. oktober). Citizens without citizenship... *Chronicles of Turkmenistan*. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett]
- Bohr, A. (2012, 6. juni 2012). *Nations in Transit 2012. Turkmenistan*. Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/Turkmenistan_final.pdf [lastet ned 5. november 2012]
- Bowers, S., Olimov, M., Vladeca, V. & Ciobanu, V. (2009). *False Documents in Former USSR*. Virginia: Liberty University. Tilgjengelig fra http://digitalcommons.liberty.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1024&context=gov_fac_pubs [lastet ned 14. november 2012]
- Central Asia online (2011, 26. september). 5 Turkmen prosecutor's staffers fired for dual citizenship. *Central Asia online*. Tilgjengelig fra http://centralasiaonline.com/en_GB/articles/caii/newsbriefs/2011/09/26/newsbrief-10?mobile=true [lastet ned 11. oktober 2012]
- Chronicles of Turkmenistan (2011, 14. oktober). Special permits to enter Kyrgyzstan. *Chronicles of Turkmenistan*. Tilgjengelig fra <http://www.chrono-tm.org/en/2011/10/special-permits-to-enter-kyrgyzstan/> [lastet ned 17. januar 2013]
- Chronicles of Turkmenistan (2012, 18. september). Ashgabat offers residence registration for non-residents. *Chronicles of Turkmenistan*. Tilgjengelig fra <http://www.chrono-tm.org/en/2012/09/ashgabat-offers-residence-registration-for-non-residents/> [lastet ned 17. januar 2013]
- Corley, F. (2006, 31. mai). Turkmenistan: Official exit ban list confirmed. *Forum 18*. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/topic.4565c2252c.4565c25f377.468919a32.0.FORUM18...html> [lastet ned 19. oktober 2012]
- Den norske Helsingforskomiteen (2012a, september). *Women: Turkmenistan's second class-citizens. Equal only to injustice and vulnerable to arbitrariness*. Oslo: Den norske Helsingforskomiteen. Tilgjengelig fra <http://www.nhc.no/filestore/Publikasjoner/Rapporter/2012/CEDAW53-Turkmenistan-NHC.pdf> [lastet ned 3. oktober 2012]
- Den norske Helsingforskomiteen (2012b, oktober). *Submission from the Norwegian Helsinki Committee, Universal Periodic Review of Turkmenistan*. Oslo: Den norske

- Helsingforskomiteen. Tilgjengelig fra <http://www.nhc.no/filestore/Dokumenter/FN/TurkmenistanUPR20122.pdf> [lastet ned 18. oktober 2012]
- Eurasianet (2004, 7. januar). Niyazov Lifts Exit-Visa Requirement for Turkmen Citizens. *Eurasianet*. Tilgjengelig fra <http://www.eurasianet.org/departments/rights/articles/eav010804.shtml> [lastet ned 17. oktober 2012]
 - [Familieloven] (u.å.). *Semejnij kodeks Turkmenistana [Turkmenistans familielov]*. [s.l]: Turkmenistan zolotoj vek [Turkmenistans gullalder]. Tilgjengelig på russisk fra <http://www.turkmenistan.gov.tm/?id=779> [lastet ned 5. oktober 2012]
 - Farquharson, M. (2011, mai). *Statelessness in Central Asia*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra [http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opensslPDFViewer.html?docid=4dfb592e9&query=statelessness in Central Asia](http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opensslPDFViewer.html?docid=4dfb592e9&query=statelessness+in+Central+Asia) [lastet ned 31. august 2012]
 - Fitzpatrick, C. (2010, 7. juli). Turkmenistan Weekly Roundup. *Eurasianet*. Tilgjengelig fra <http://www.eurasianet.org/node/61485> [lastet ned 25. september 2012]
 - Fitzpatrick, C. (2011, 6. desember). Turkmenistan: Russian Passport Holders Pressured to Drop Citizenship. *Sifting the Karakum. Independent News from Turkmenistan* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.eurasianet.org/node/64667> [lastet ned 16. oktober 2012]
 - Freedom House (2012, 18. mai). *Freedom in the World 2012 – Turkmenistan*. Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/country,,,TKM,4562d8cf2,4fb6139911,0.html> [lastet ned 18. oktober 2012]
 - [Grunnloven] (2008, 26. september). *The Constitution of Turkmenistan* (unofficial translation). [s.l.]: News Central Asia. Tilgjengelig fra <http://www.legislationline.org/documents/id/15830> [lastet ned 20. september 2012]
 - Human Rights Watch (2011, januar). *World Report 2011: Turkmenistan*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/world-report-2012/world-report-2012-turkmenistan> [lastet ned 17. januar 2013]
 - IWPR, dvs. Institute for War and Peace Reporting (2005, 21. februar). Turkmen Travel Ban Fuels Corruption. *Institute for War and Peace Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/turkmen-travel-ban-fuels-corruption> [lastet ned 23. oktober 2012]
 - IWPR (2006, 27. november). Leaving Turkmenistan Gets Even Harder. *Institute for War and Peace Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/leaving-turkmenistan-gets-even-harder> [lastet ned 18. oktober 2012]
 - IWPR (2008a, 30. juli). Private Schools in Turkmenistan. *Institute for War and Peace Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/private-schools-turkmenistan> [lastet ned 14. november 2012]
 - IWPR (2008b, 16. oktober). Uzbek, Turkmen States Still Among World's Most Corrupt. *Institute for War and Peace Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/uzbek-turkmen-states-still-among-worlds-most-corrupt> [lastet ned 8. november]
 - IWPR (2009, 7. mars). Dual Nationality Holders Face Obstructions. *Institute for War and Peace Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/dual-nationality-holders-face-obstructions> [lastet ned 16. oktober 2012]
 - IWPR (2011, 4. mai). Turkmen Activist Speaks Out on Passport Restrictions. *Institute for War and Peace Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/turkmen-activist-speaks-out-passport-restrictions> [lastet ned 20. september 2012]
 - IWPR (2012, 8. oktober). Rising Emigration from Turkmenistan. *Institute for War and Peace Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/rising-emigration-turkmenistan> [lastet ned 10. oktober 2012]

- Keesing Documentchecker. *Keesing Documentchecker/Turkmenistan*. Konsultert oktober 2012. Amsterdam: Keesing Reference System
Betalingstjeneste.
- Kirschner, M. (2004, 4. november). *Turkmenistan: Ein- und Ausreise/Bedeutung des Reisepasses*. Bern: Schweizerische Flüchtlingshilfe. Tilgjengelig fra <http://www.fluechtlingshilfe.ch/herkunftslander/arabia/turkmenistan/turkmenistan-ein-und-ausreise-bedeutung-des-reisepasses/?searchterm=turkmenistan: ein- und ausreise/bedeutung des reisepasses> [lastet ned 11. oktober 2012]
- Lacota.net (u.å). In Turkmenistan, introduced internal passports with biometrics. *Lacota.net*. Tilgjengelig fra <http://lacota.net/country-news/in-turkmenistan-introduced-internal-passports-with-biometrics.html> [lastet ned 17. oktober 2012]
- Landinfo (2009, 15. september). *Turkmenistan: Utreisebestemmelser*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1010/1/1010_1.pdf [lastet ned 22. oktober 2012]
- [Migrasjonsloven] (2012, 31. mars). *Zakon Turkmenistana o migratsii [Turkmenistans migrasjonslov]*. Asjkhabad: Turkmenistan zolotoj vek. Tilgjengelig på russisk fra <http://turkmenistan.gov.tm/?id=1174> [lastet ned 4. oktober 2012]
- Najibullah, F. (2008, 22. juli). Turkmen Exit Visas Replaced By Secret Police Blacklist. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Turkmen_Exit_Visas_Replaced_By_Secret_Blacklist/1185457.html [lastet ned 19. oktober 2012]
- Naumann, M. (2012, 28. juni). *State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2012 – Turkmenistan*. London: Minority Rights Group International. Tilgjengelig fra <http://www.minorityrights.org/download.php?id=1112> [lastet ned 19. september 2012]
- OSCE (2001, 28. desember). *OSCE Chairman-in-Office welcomes abolition of exit visas in Turkmenistan*. Wien: OSCE. Tilgjengelig fra <http://www.osce.org/cio/54095> [lastet ned 17. oktober 2012]
- [Presidentdekret om visumbehandling] (2003, 21. februar). *Decree of the President of Turkmenistan on the order of Processing of Visa Related Documents for Entry, Exit and Stay in Turkmenistan* (unofficial translation). [s.l.]: [s.n.]. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f46265a4.html> [lastet ned 16. oktober 2012]
- RFE/RL (20. juni 2013). Dual Russian Citizens To Get Turkmenistan Travel Papers. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/turkmenistan-russia-dual-citizens/25017393.html> [lastet ned 20. juni 2013]
- Rejepova, T. (2010). *Turkmenistan Revisits a Ban on Dual Citizenship*. Washington D.C.: Central Asia-Caucasus Institute. Tilgjengelig fra <http://www.cacianalyst.org/?q=node/5399> [lastet ned 7. november 2012]
- Sidranov, A. (2012, 19. september). You got the money, we got your honey. *Chronicles of Turkmenistan*. Tilgjengelig fra <http://www.chrono-tm.org/en/2012/09/you-got-the-money-we-got-your-honey/> [lastet ned 14. november 2012]
- State News Agency of Turkmenistan (2008, 5. august). Biometric passports introduced in Turkmenistan. *State News Agency of Turkmenistan*.
Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett, men er tilgjengelig i Landdatabasen
- [Statsborgerloven] (1992, 30. september). *Law of the Republic of Turkmenistan on Citizenship* (unofficial translation). [s.l.]: [s.n.] Tilgjengelig via Legislationline <http://legislationline.org/documents/action/popup/id/7023> [lastet ned 5. februar 2013]
- Sulaimon, D. (2006, 20. oktober). The authorities of Turkmenistan break up mixed families and deport Uzbek women. *Ferghana news Information Agency*. Tilgjengelig fra <http://enews.ferghananews.com/article.php?id=1658> [lastet ned 13. september 2012]

- Svenska Utrikesdepartementet (2012, 28. juni). *Mänskliga rättigheter i Turkmenistan 2011*. Stockholm: Svenska Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra <http://www.manskligarattigheter.se/sv/manskliga-rattigheter-i-varlden/ud-s-rapporter-om-manskliga-rattigheter/europa-och-centralasien?c=Turkmenistan> [lastet ned 17. oktober 2012]
- Transparency International (2011). *Corruption perceptions index 2011*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra http://cpi.transparency.org/cpi2011/in_detail/ [lastet ned 5. november 2012]
- [Turkmenistans ambassade i Berlin] (u.å.). *Die Ausstellung des Ausweises*. Berlin: Turkmenistans ambassade i Berlin Tilgjengelig på russisk og tysk fra <http://botschaft-turkmenistan.de/index.php/de/consular-issues/consular-documents/56-a-passport.html> [lastet ned 16.oktober 2012]
- U.S. Department of State (2012, 24. mai). *Human Rights Practices in Turkmenistan 2011*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?dliid=186479#wrapper> [lastet ned 19.september 2012]
- U.S. Bureau of Consular Affairs (u.å.). *Turkmenistan Reciprocity Schedule*. Washington D.C.: U.S. Bureau of Consular Affairs. Tilgjengelig fra http://travel.state.gov/visa/fees/fees_5455.html?cid=9664 [lastet ned oktober 2012]
- Yazliyeva, O. (2008, 14. juli). Finally: Turkmen Passports Have Expiry Dates. *Transmission* [blogg]. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Turkmen_Passports_Have_Expiry_Dates/1183570.html [lastet ned 12. oktober 2012]
- Wikipedia a. *Turkmenistan* (sist endret 6. november 2012). Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/Provinces_of_Turkmenistan#Administrative_divisions [lastet ned 7. november 2012]
- Wikipedia b. *Turkmen passport* (sist endret 28. november 2012). Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/Turkmen_passport [lastet ned 12. februar 2013]

Muntlig kilde

- Norges ambassade i Astana. E-postkorrespondanse 16. januar 2013